

A város és a természet határán: Új-Belgrád látványa, előtérben a Duna- és Száva-parti úszó épületek

VÁROS ÉS TERMÉSZET HATÁRÁN

ArkaBarka, Belgrád

A Duna és a Száva torkolatánál elhelyezkedő Belgrádnak szerves a kapcsolata a folyópartokkal. A Száva keleti oldalán felépült város stratégiai jelentőségét mindig is a folyó adta, míg szerencsés módon, a nyugati oldalon a 20. század második felében megvalósult Új-Belgrád nagy városfejlesztési tervei és a városon átvezetett autópálya nem érintették a folyópartokat. Figyelembe vették a folyópartok rekreációs, gyalogosbarát közhasználatának fontosságát, így a torkolatnál kialakított Barátság park megmenekült a túlzott beépítéstől. [1]

A park Belgrád történelmi városközpontjától nyugatra, Új-Belgrád területén, az Ušće városrészben található. Hivatalos felavatása 1961. szeptember 7-én volt, az „el nem kötelezett országok” csúcstalálkozóján meg szervezett szimbolikus faültetéssel, melyet az elkövetkezendő évtizedekben a világ több vezető politikusa is követett,

így a Barátság park a kultúrák befogadásának szimbolikus helye lett.

Belgrádban ezzel párhuzamosan azonban egy másik átalakulás is elindult. Predrag Pedja Ristić Isus 1962-ben a Száva Ada Međica szigetén „fára épített házával” a városi nomádság egy új mintáját hozta létre. Tettével sokakat ösztönzött arra, hogy a város határain belül keressék az elvonulás lehetséges új típusú helyeit. [2] Mindez lendületet adott a természetközeli és folyóparti spontán építészet kialakulásának, és az értelmiségi közeg diskurzusaiba beemelte az alulról jövő kezdeményezések létjogosultságát. A vízre kitelepült létesítmények az urbánus környezettől elszakadó, mégis könnyen elérhető, városközponti alternatív találkozóhelyeket biztosítottak. Később megjelentek kávézók, éttermek, lakóhajók, és természetesen szórakozóhelyek is. A 2000-es évekre a Szá-

va partján kialakult kulturális és szubkulturális létesítmények sora a turizmus fellendülésével Belgrád egyik legnépszerűbb látványossága, sőt a város brandjének fontos eleme lett. [3][4]

A Barátság park peremén megjelent első úszóművek kihasználták mind a terület, mind az ilyen jellegű építés szabályozatlanságának joghézagait. Az első „hajók” építési és létesítési engedély nélkül jöttek létre, de közben nagyobb érdeksérelmet nem okoztak, nem használták túl a területet, ugyanakkor jelentősen hozzájárultak a turisztikai és szabadidős igények kielégítéséhez. Alulról jövő, spontán kezdeményezések voltak, számuk folyamatosan bővült, fokozatosan belakták a területet. Ezek a fenntartható úszóművek általában rugalmasan alakíthatók, nem foglalnak el értékes földterületeket, a beépített passzív technológiáknak köszönhetően energiahatékonyan tudnak működni, és alkalmazkodnak a folyók vízszint-ingadozásához is. [5]

Jelenleg a torkolatközeli Duna-ágban megközelítőleg 70 úszómű van, közülük hat olcsó szálláshelyként működik. A szálláshelyek – vagy hostelek – építészeti kialakítása általában véve sajátos irányvonalat képvisel, azonban maga az épületfajta definiálása sem feltétlenül egyszerű, hiszen az épületek jellemzően eltérő célcsoportok igényeire reagálnak. A hostelek költséghatékony lakhatást nyújtanak, többágyas szobákkal rendelkeznek, de biztosítanak olyan közös helyiségeket, ahol más hátizsákos turistákkal is lehet ismerkedni az épületfajta nagyon speciális, informális hangulatot biztosító közegében. [6] A hostelek világa olyan változtatható terek kialakítását is feltételezi, melyek a folyamatosan alakuló igényekre

Barátság park a Duna és a Száva torkolatánál Új-Belgrád moduláris városfejlesztési tervének modelljén a belgrádi Várostervező Intézetben, 1962 [1]

reagálni képesek, így jól összeilleszthetők az úszóművek rugalmasan átépíthető felépítményeivel.

A területen lévő „úszóművek” közül szimbolikus jelentőséggel bír az ArkaBarka Hostel épülete, mely karakteres építészeti arcúval összekötötte a kivonulás igényét a város új turisztikai identitásával és ebben az egyedi közegben hoz létre új, szállásjellegű épületet. [7] Az úszómű építése 2006-ban kezdődött, és az elmúlt 13 év alatt folyamatosan fejlődött, ahogy a használói célcsoport igényei egyre finomodtak. Évről évre kisebb-nagyobb átalakításokkal bővült a funkció, majd az építkezés második nagy üteme 2016-ban valósult meg Vasiliki Akritidou, Mladen Grbić és Georgia Papanastasiou építészek tervei szerint, de valójában a tulajdonos Miodrag Zrnić folyamatos közreműködése mellett. A nőtt jelleget magán hordozó együttes mára egy nemzetközileg is sikeres karakteres arcúval bíró szállóvá vált. Az egyedi díszítésű szobák és apartmanok nagy része saját fürdővel rendelkezik, nagyobb közösségi helyiségek és szauna is található az épületben, míg az újabb épületrész felső szintjét a tulajdonos saját lakása foglalja el. A belsők ka-

Építész:
Vasiliki
Akritidou,
Mladen Grbić,
Georgia
Papanastasiou

A természet határán: a Barátság park és az úszóművek közötti szerves kapcsolat

Az ArkaBarka hostel játékos homlokzata a Duna felől

A szobák kapcsolata a vízzel fontos tervezési szempont volt. Reggeli kávé mellé kilátás a természetre

Közös használatú terasz közvetlen a víz felszíne mellett

A szobák egyedi festései erősítik az épület különleges karakterét

arakterét Jelena Davićo belsőépítész határozta meg, míg az egyes szobák egyedi festéseit Davico és Vuk Djuricković készítették. Homlokzati kialakítását a játékos és néhol perforált faburkolatok, a közösségi tereket a folyó és a teraszok felé feltáró, nagyvonalúan kialakított alsó szintű üvegfalak adják.

Az épület teljes egészében fából készült, felépítményét pallóvázas falszerkezet adja, amely amellest, hogy energiahatékony külső burkot alkot, könnyen átépíthető és alkalmazkodásra képes. Az épület hőigényét napenergiával ráségített hőszivattyús rendszer biztosítja, melynek segítségével az úszómű szinte teljesen autonóm módon működik.

Az épület legfontosabb tanulsága azonban nem az energiahatékony, hanem az ArkaBarka és környeze-

tének kapcsolata, ahogy informalitásában és alulról jövő építkezésében rejlő nyitottságával és alkalmazkodóképességével kiterjeszti a város publikus és félpublikus tereit. A parkhoz csatlakozó magánfejlesztők új, magántulajdonú, de közhasználatú tereket hoznak létre a területen, így együtt városi szinten is jelentős turisztikai, de elsősorban szabadidő-eltöltési lehetőséget, folyóparti térhasználatot biztosítanak a város és a természet határán.

Szabó Árpád – Klaniczay János

A vízre épített hostel nagy előnye a természettel való közvetlen kapcsolat

Irodalom / References

- [1] Jovanović, Jelica: „Mass Heritage of New Belgrade: Housing Laboratory and So Much More”, *Periodica Polytechnica Architecture*, Vol 48, No 2 (2017), pp 106–112, DOI: <10.3311/PPar.11621>.
- [2] Gajić, Bane: „Hogyan váltak az úszóművek Belgrád fontos részévé?”, *Vice* [online], hozzáférhető: <<https://www.vice.com/rs/article/d3by9m/kako-su-splavovi-postali-vazandeo-beograda>> [utolsó belépés: 2019-03-25].
- [3] Tomić, Vesna: „Chance for ‘Creative City’ turn in Belgrade”, in Benkő Melinda – Kissfázekas Kornélia (eds): *Understanding Post-socialist European Cities*, L'Harmattan Kiadó, Budapest 2019, pp 28–43.
- [4] Bán, Dávid: „Boldog belgrádiak?”, *Építészfórum*, 2019-01-31 CEST 18:00, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/boldog-belgradiak>> [utolsó belépés: 2019-03-22].
- [5] Shahryar, Habibi: „Floating Building Opportunities for Future Sustainable Development and Energy Efficiency Gains”, *Architectural Engineering Technology*, Vol 4, Issue 2 (2015), DOI: >.
- [6] Hory, Gergely – Major, Zoltán – Müllner, Péter – Benkő, Melinda: „Exploration of spatial design issues at backpacker hostels in Budapest's historic center: Informality, density, and adaptability”, *Frontiers of Architectural Research*, Vol 6, No 6 (2017), pp 157–168, DOI: <10.1016/j.foar.2017.02.005>.
- [7] Nyáry, Erika: „Genius loci mindenek felett”, *Metszet*, Vol 4, No 4 (2013), pp 18–21.

Építésszek: Vasiliki Akritidou, Mladen Grbić, Georgia

Papanastasiou

Tulajdonos: Miodrag Zrnić

Belsőépítész: Jelena Davićo

Falfestések: Davićo és Vuk Djuricković

Befektetők: Miodrag Zrnić, Vasiliki Akritidou, Damir Junuzović

ArkaBarka hostel építése: 2007

ArkaBarka 2 építése: 2016

Helyszín: Barátság park (Park prijateljstva) – Duna/Száva, Belgrád, Szerbia

Fotó: Miodrag Zrnić, Fonyódi Mariann, Szabó Árpád

A b s t r a c t s

BENKŐ, Melinda – SZABÓ, Árpád: A DANUBE HISTORY IN BUDAPEST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 10-17, DOI:10.33268/Met.2019.3.1

FUTURE AWARENESS IN THE DEVELOPMENT OF GRAPHISOFT PARK, ÓBUDA, HUNGARY

Graphisoft Park in Budapest is a spinoff project implemented by the software development company that created the world leading architectural design software, ArchiCAD®. The article summarises the step-by-step development process of the business park and the related university campus situated on the site of a former Gasworks. The transformation of the industrial zone on the Danube demonstrates a unique example of private real estate development implemented during the last decades. Originally the park was oriented towards the river, later its development continued at areas further away from the water and by now it communicates intensively with the adjoining urban context. Its buildings and landscaped spaces present high quality contemporary Hungarian architecture. Its atmosphere is deeply rooted in the built and natural heritage of the site. Focusing on urban design, the paper reveals the future awareness of the story of the Graphisoft Park started in 1996.

PERÉNYI, Flóra – VÖRÖS, Tamás: MODERATE MATCHING

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 18-21, DOI:10.33268/Met.2019.3.2

VIADONAU ADMINISTRATION BUILDING, ASCHACH, AUSTRIA

ARCHITECTS: DIETRICH UNTERTRIFALLER

The new Viadonau office building floats on the Danube shore as an extension to the longitudinal centre of Aschach. The linear, one-storey house fits naturally into the existing ensemble on the banks of the Danube and follows the established morphology – yet it can redefine the environment and give it a new identity with its lightweight timber facade design. The modest and well-proportioned spatial design together with a high level of craftsmanship results an exemplary architectural solution.

BABOS, Annamária: HOME BY BOAT

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 22-25, DOI:10.33268/Met.2019.3.3

APARTMENT BUILDINGS ON THE DANUBE

ARCHITECT: JOSEF HOHENSINN (HOHENSINN ARCHITEKTUR)

How to make contact between the water and inhabitants? The development of Winter Harbour is a good example of developments on the bank of river. The idea of the design and the approach of urban development are easily recognisable: between the Danube and the existing office buildings, four large sculptural buildings are positioned. Their sculptural design creates an easily recognisable identity for this area. The buildings stand upon a site which is differentiated in appearance according to function, much like a game board, the "shipboard" includes garage spaces and public functions. Public and semi-public spaces are created, by the use of arcades, and the site is fragmented by ramps and green areas. These landscaping tools, the shaping of facades and the general planning concept enhance the quality of the development for both the inhabitants and the office workers alike, establishing various links to the Danube.

FENES, Tamás – NÉMETH, Ádám: WITHOUT THE NEED FOR CONTINUITY

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 26-29, DOI:10.33268/Met.2019.3.4

ZUCKERMANDEL DISTRICT DEVELOPMENT, BRATISLAVA, SLOVAKIA

ARCHITECTS: BOUDA MASÁR

Since the millennium, a number of new large-scale developments have sprung up along the waterfront areas of Bratislava, resulting in the rapid transformation of the cityscape. The last of these projects, the Zuckerman del mixed use development was built on the site of a historical suburb demolished during the post-war period, in a prominent location between the Castle Hill and the Danube. The article reviews the project and reaches the conclusion that although the process of reintegrating unused areas into the urban fabric is a positive trend, the Zuckerman del development represents a missed opportunity to recreate a genuine urban neighbourhood in the centre of the city.

SZABÓ, Árpád – KLANICZAY, János: ON THE BORDER OF CITY AND NATURE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 30-33, DOI:10.33268/Met.2019.3.5

ARKABARKA HOSTEL, BELGRADE, SERBIA

ARCHITECTS: AKRITIDOU, GRBIC and PANANASTASIOU

The city of Belgrade has a strong connection to the rivers Sava and Danube and unlike most cities developed in the socialist period its riverbanks have been reserved for pedestrian and recreational use. Since the 1960's spontaneous bottom-up constructions started to appear, floating structures on the rivers, next to the historically symbolic Friendship park. These informal and unregulated buildings did not disrupt nature, nor did they occupy valuable land, so they were allowed to exist, gradually creating the tourist attraction that today defines the riverbanks of the city. Among the floating houses are a number of hostels, out of which the most interesting architectural piece is

Arkabara. The building has been constantly developed since its foundation in 2006, always adapting to the needs of the visitors, creating a new tourist and recreational opportunity between the urban and the natural landscape.

FONYÓDI, Mariann: DANUBE SEASON

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 34-37, DOI:10.33268/Met.2019.3.6

TEMPORARY COMMUNITY SPACES ON THE DANUBE

Temporary, interim uses and elements are important parts of the riverbank's social image and use pattern. The article discusses how these types of development may occur, showing three examples of how they can adapt to changes found along the river and throughout the seasons, and what role individual architects can play in creating community spaces. Civil activities can not only bring freshness to the life of a city, but the processes can test the tolerance of the city regarding transformation of the Danube as an urban space.

HORY, Gergely: MAKING SPACE ABOVE THE DANUBE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 38-41, DOI:10.33268/Met.2019.3.7

SPATIAL ANALYSIS OF ALTERNATIVE USES ON LIBERTY BRIDGE, BUDAPEST, HUNGARY

In recent years alternative community uses have appeared on the Liberty Bridge both spontaneously and in pre-planned form. The article investigates this phenomenon from its spatial aspect and demonstrates the various stages of urban development encountered during informal events and organised programmes that create a space with that has a unique identity.

BALLA, Regina: LIFE IN THE NEIGHBOURHOOD

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 42-45, DOI:10.33268/Met.2019.3.8

RESIDENTIAL DEVELOPMENTS ON THE DANUBE

The presence of natural waterways can play an important role in the regeneration of prefabricated housing estates. The water is one of the most important elements in urban design that can have a positive effect on comfort for its inhabitants. The redevelopment of the waterside can create significant new functions in respect of use and aesthetic. Due to the presence of a river these housing units are worth opening towards the Danube river as a source of liveability and practically in the neighbourhood. In Hungary more than 10 post-war neighbourhoods are located along the Danube and its branches. The potential of their positioning is increasingly being recognised as a positive factor.

SZABÓ, Julianna: HIDDEN HERITAGE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 46-49, DOI:10.33268/Met.2019.3.9

HOLIDAY HOMES ALONG THE DANUBE

From the end of the 19th century until the Second World War, Budapest's agglomeration saw a boom in holiday villa-construction along the Danube which transformed the traditional rural nature of village development. What new values do these buildings represent? What lessons have they offered? How can we evaluate today the influences of this disappearing type of built heritage?

KISSFAZEKAS, Kornélia: "IT IS THE WATER RULES"

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 50-53, DOI:10.33268/Met.2019.3.10

MORPHOLOGICAL CONSTANCIES AND CHANGES IN SMALL SETTLEMENTS OF THE DANUBE BEND

Along an approximately 40 km long area between Vác and Esztergom in the Danube Bend, small settlements line up quite sparsely on both sides of the Danube. Both in the past and the present, their relationship to the riverbanks has been strongly determined by the historical settlement structure and the traditional mode of plot development. Due to climate change, drastic shifts of the shoreline can be expected which may significantly alter the relationship of river front settlements and the landscape space of the Danube Bend to the riverbanks. One of the biggest challenges for the local governments will be to adopt sustainable scenarios for the future and invent optimal solutions to preserve riverside settlements in spite of the dynamic processes of climate change and their inherent consequences.

ALIZS, Dániel: FALSE REBUILDING

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 54-57, DOI:10.33268/Met.2019.3.11

QUESTIONING THE URBAN REGENERATION OF VUKOVAR, CROATIA

How can we rebuild a destroyed city near the Danube in Croatia? What can a city do to regain its former inhabitants and to make them to see itself again as a liveable place with good prospects? Create new buildings and functions, use cultural tools or strengthen community participation? From Vukovar's example we can learn a lot about these issues.